

Nr 435.

Av herr **Andrén m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område.

I proposition nr 275/1948 har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag, att jordbruket i enlighet med den överenskommelse, som under våren träffats mellan statens livsmedelskommission och jordbrukets organisationer, under regleringsåret 1948/49 skall tillföras en sammanlagd inkomstökning på 163 milj. kronor. Om det berättigade i en sådan inkomstförbättring för jordbruksnäringen torde för närvarande i stort sett inga delade meningar råda. Detta så mycket mer som jordbrukets organisationer vid överenskommelsens ingående av lojalitet mot landets allmänna ekonomiska läge avstodo från 15 milj. kronor i inkomstförbättringar för jordbruket enligt den framlagda kalkylen.

För undvikande av alltför stora prisstegringar på livsmedel i konsumentledet har Kungl. Maj:t föreslagit, att av de beräknade 163 milj. kronorna ett belopp på 120,5 milj. kronor skall tillskjutas av statsmedel i form av subvention för mejeri- och slaktdjursprodukter. Återstoden har däremot föreslagits få slå igenom genom höjningar av konsumentpriserna.

Rent principiellt måste det betecknas såsom felaktigt att av statsmedel tillskjuta subventioner för olika slags konsumtionsvaror. Det gäller för närvarande att försöka åstadkomma balans i samhällsekonomin. För detta ändamål ha anvisats och vidtagits olika åtgärder för att minska det s. k. inflationsgapet, bl. a. genom uppsugning av köpkraft medelst indirekt beskattning av vissa varor, även produktionsvaror. Det kan icke anses konsekvent att — i syfte att uppsuga köpkraft — samtidigt skärpa beskattningen av vissa nödvändiga produktionsvaror såsom papper och bensin, vilket medför oregelbundet insättande prishöjningar på livsviktiga konsumtionsvaror, och med medel ur statskassan subventionera samma och andra konsumtionsvaror. En sådan politik minskar icke inflationsgapet; den ena åtgärden motverkas av den andra, med påföljd att det avsedda penningpolitiska syftet icke uppnås.

Vissa skäl tala likväl för att i dagens läge en moderat konsumentsubventionering godtages. Denna bör emellertid icke tillåtas sträcka sig längre än till i stort sett det belopp, som föranledes av minskningen av jordbrukets produktionsvolym och den därav betingade inkomstminskningen för jordbruksnäringen under det kommande regleringsåret till följd av fjolårets missväxt, d. v. s. till högst 90 milj. kronor. En subventionering med ett sådant belopp kan såsom en temporär, av yttre omständigheter framtvungen nödfallsåtgärd försvaras, om den får be-

vara sin ursprungliga karaktär av övergående eller tillfälligt bidrag, som vid ökad produktion inom jordbruket automatiskt bortfaller.

Till följd av den här föreslagna begränsningen av subventionerna till jordbruket måste en måttlig prisstegring på vissa varor tillåtas utöver vad som i propositionen föreslagits. Givetvis kunna därvidlag flera kombinationer av produkter, som skola bli föremål för den erforderliga prishöjningen, tänkas. Såsom exempel på vad ett prisgenomslag på 1 öre per liter respektive kg på mejeriprodukterna skulle innebära i total ökad kostnad för konsumenterna kunna nämnas:

	Milj. kronor
Konsumtionsmjölk från mejeri	9,55
Konsumtionsmjölk utanför mejeri	1,70
Konsumtionsmjölk till hemmaförbrukning	4,57
Mejerismör	0,99
Lantsmör	0,05
Ost	0,46
Grädde	0,48

Det finns starka skäl, som tala för att de nödvändiga prishöjningarna läggas på mjölken, vars produktionsekonomi är svag, samtidigt som konsumenterna å sin sida i mjölken och dess produkter erhålla de mest högvärdiga livsmedlen till de relativt lägsta priserna.

Ett prisgenomslag på 1 öre per liter på all slags konsumtionsmjölk synes därför lämpligt och väl avvägt med hänsyn till såväl konsumenternas intressen som jordbrukets behov. En naturlig konsekvens av en dylik prisstegring på mjölken synes vara, att priserna på mejerismör och lantsmör höjas med 25 öre/kg, varigenom den nuvarande prisrelationen mellan produkt- och konsumtionsmjölk bibehålles.

På detta sätt skulle, utöver vad som i propositionen föreslagits, ytterligare 41,96 milj. kronor komma att slå igenom i konsumentpriserna. De här föreslagna prisgenomslagen fördela sig på resp. produkter på följande sätt:

	Milj. kronor
Konsumtionsmjölk från mejeri + 1 öre per liter	9,55
Konsumtionsmjölk utanför mejeri + 1 öre per liter	1,70
Konsumtionsmjölk till hemmaförbrukning + 1 öre per liter	4,57
Mejerismör + 25 öre per kg	24,74
Lantsmör + 25 öre per kg	1,40
Summa	41,96

Med tanke på att prissättningen på ost och grädde kan anses relativt väl avvägd i förhållande till priserna på övriga mjölkprodukter, synes man i fråga om dessa varor för närvarande kunna avstå från prisgenomslag.

Den av Kungl. Maj:t framlagda planen för subventionering av jordbrukets produkter synes även på vissa andra punkter ägnad att inge betänkligheter ur principiell och samhällsekonomisk synpunkt. Subventionering av hudar och läder förefaller härvidlag särskilt betänklig, eftersom den kombinerats med subvention å importen av dessa varor och sålunda kommer att draga betydande kostnader. Borttagandet av denna subvention på cirka 11 milj. kronor skulle medföra en höjning av priset på svenska hudar med omkring 70 öre/kg. En sådan åtgärd skulle kunna bidra till en naturlig prisbildning på hudar, något som förefaller motionärerna värt att beakta.

Såväl samhällsekonomiska skäl som jordbruksekonomiska omständigheter tala för att prishöjningar av här förordad storleksordning verkligen skola tillåtas slå igenom i konsumentpriserna, en uppfattning som måste fasthållas även av den, som är starkt medveten om önskvärdheten av största möjliga prisstabilitet.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte, med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition nr 275, i överensstämmelse med ovan angivna grunder besluta

dels att medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering under nästkommande regleringsår av produktions- och avsättningsförhållandena på jordbrukets område i huvudsaklig överensstämmelse med i motionen angivna riktlinjer;

dels att till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område anvisa ett reservationsanslag av 113 000 000 kronor.

Stockholm den 15 juni 1948.

Georg Andrén.

Axel Mannerskantz.

Fritiof Domö.

J. B. Johansson.

K. G. Ewerlöf.